

Poglavlje 8 – Konsultacije i objavljivanje

Vareš Polimetalni Rudnik ESIA
Final V1.0

Februar 2022

SADRŽAJ

8	KONSULTACIJE I OTKRIVANJE.....	665
8.1	Uvod.....	665
8.2	Angažovanje zainteresovanih strana	666
8.3	Percepcija javnosti	670
8.4	Objavlјivanje.....	672
8.5	Objavlјivanje i konsultacije tokom Covid - 19	680

TABELE

Tabela 8.1:	Nedoumice u zajednici do danas.....	671
Tabela 8.2:	Aktivnosti objavlјivanja ESIA-e.....	674
Tabela 8.3:	Sažetak povratnih informacija iz objavlјivanja ESIA-e.....	677

PRIKAZI

Prikaz 8.1:	Proces konsultacija za ESIA.....	666
Prikaz 8.2:	Oglasna tabla kompanije Adriatic Metals u Borovici.....	667
Figure 8.3:	Proces mehanizma za podnošenje žalbi.....	670

FOTOGRAFIJE

Fotografija 8.1:	Distribucija netehničkog sažetka u Borovici.....	676
Fotografija 8.2:	Javna rasprava u Varešu.....	677

8 KONSULTACIJE I OBJAVLJIVANJE

8.1 Uvod

Konsultacije zainteresovanih strana su ključni element ESIA, kao i ključna komponenta za ispunjavanje međunarodne najbolje prakse. Otkrivanje informacija u vezi sa Projektom potencijalno pogođenim osobama dok istovremeno evidentiraju i rješavaju sve nedoumice i probleme koje mogu imati, bitnog je značaja za uspjeh Projekta, kao i za dobivanje i održavanje dozvole za rad Projekta.

Ovo poglavlje pruža pregled strategije angažmana zainteresovanih strana koje provodi kompanija Adriatic Metals, uključujući savjetovanje sa zainteresiranim stranama i objavljivanje informacija o projektu te ESIA-u za projekat Vareš. Uključuje upućivanje na Plan angažmana zainteresovanih strana (SEP) na kojem se temelji upravljanje objavljivanja informacija. Metoda i rezultati obaveznog objavljivanja ove ESIA-e i povezanih dokumenata prikazana je u ovom poglavlju. Važno je napomenuti da su EIA-e pripremljene za površinski kop Veovača i Pogon za preradu Vareš, kao i za podzemni rudnik Rupice, uz konsultacije u skladu sa zakonima BiH; prema potrebi se upućuje i na ovaj angažman.

Prema EBRD provedbenom zahtjevu 10, angažovanje zainteresovanih strana uključuje:

- (i) javno objavljivanje odgovarajućih informacija od strane klijenta kako bi se omogućila značajne konsultacije sa zainteresovanim stranama;
- (ii) značajne konsultacije sa potencijalno pogođenim stranama; I
- (iii) proceduru ili smjernicu pomoću koje ljudi mogu komentirati ili uložiti žalbu. Ovaj proces trebao bi započeti u najranijoj fazi planiranja projekta i da se nastavi tokom cijelog vijeka projekta.

Ovo poglavlje obuhvata način na koji je Adriatic Metals primjenio ove zahtjeve.

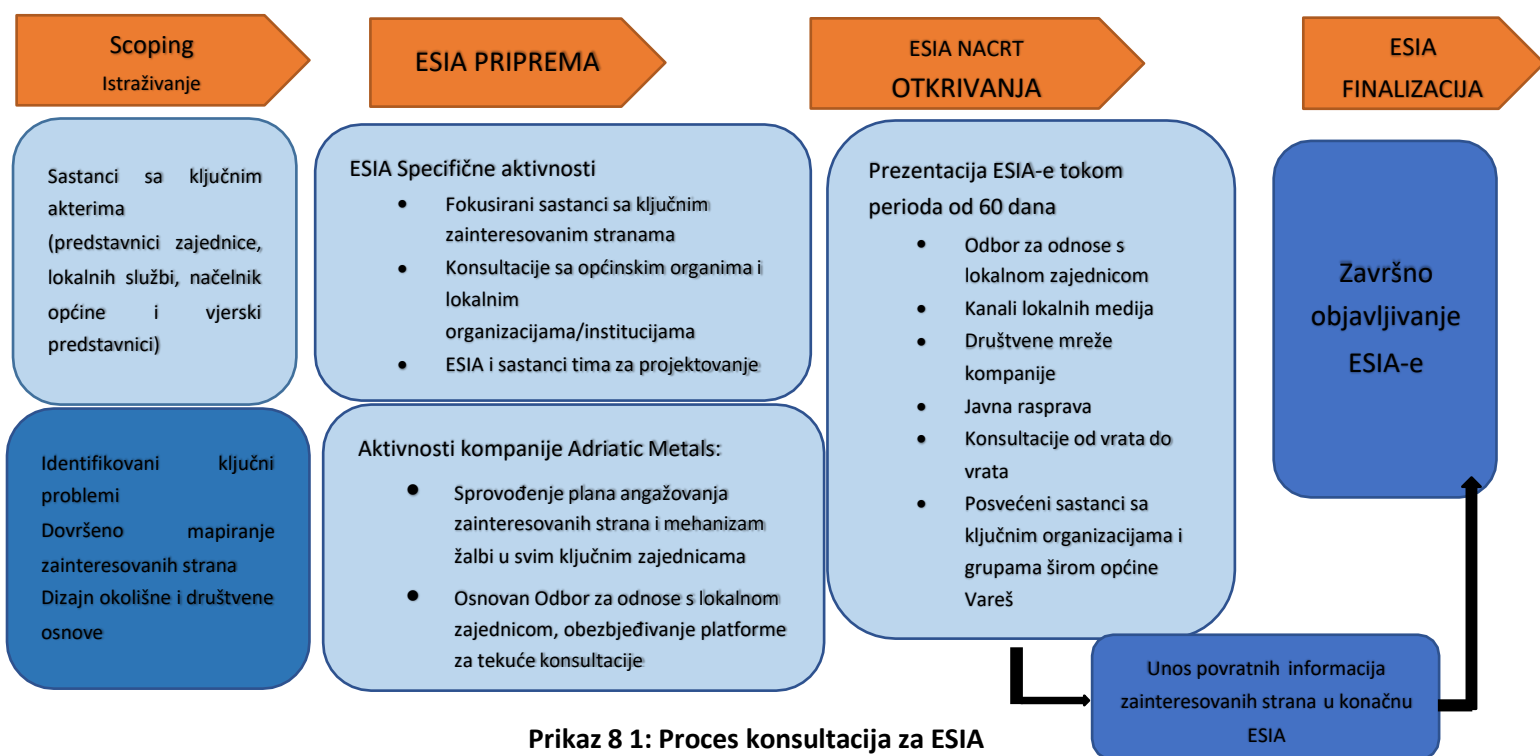
Angažovanje zainteresovanih strana započeto je tokom faze istraživanja Projekta Vareš otvaranjem Informativnog centra Vareš 2019. godine. Program angažovanja i aktivnosti su razvijeni i formalizirani zajedno sa ESIA. Dosadašnji angažman bio je usmjeren na širenje informacija o projektu i razumijevanje percepcija i zabrinutosti zajednice u vezi s Projektom.

Konsultacije provedene u okviru prikupljanja o ESIA-i pružaju se u poglavlju 4.11., Socioekonomska osnovai. Konsultacije su provedene u okviru postupka izdavanja dozvola, a evidencija svih sastanaka koji su održani tokom perioda izrade i objavljivanja ESIA-e, je prikazana u Dodatku 8.1.

Rezime procesa konsultacija koji se preduzima za razvoj ESIA predstavljen je na Prikazu

Prikaz 8 1. Ovo je iterativni proces, koji omogućava doprinos zainteresovanih strana tokom razvoja ESIA.

Prikaz 8 1: Proces konsultacija za ESIA

8.2 Angažovanje zainteresovanih strana

8.2.1 Plan angažovanja zainteresovanih strana i upravljanje

Angažovanjem zainteresovanih strana u velikoj mjeri je upravljao izvršni direktor Eastern Mining-a gđin. Adnan Teletović, koji održava kontakt sa predstavnicima vlade i zajednice na nacionalnom, kantonalnom i općinskom nivou. Rukovodioc odjela za okoliš i društveno upravljanje, gđa. Vildana Mahmutović, angažovana je u februaru 2020. godine i sada predvodi aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana, pored Adnana i šireg tima za okoliš i društvo, te Aide Ahmedović, koordinatorice za društveno upravljanje, te drugih članova tima.

Adriatic Metals i Eastern Mining usvojili su efektivnu Strategiju angažovanja zainteresovanih strana koja je pokrenuta u ranim fazama razvoja projekta. Strategija je razvijena zajedno sa ESIA-om, uzimajući u obzir mapiranje zainteresovanih strana, percepciju javnosti i ranjive grupe, dok se razvijala. Najnoviji SEP je sproveden i objavljen u septembru 2021. godine i dostupan je za javnost na engleskom i bosanskom jeziku. Ova verzija SEP-a je dostupna na sljedećim mjestima:

- Informativni centar Vareš;
- Biblioteka Vareš;
- Administrativna zgrada Pogona za preradu Vareš; i
- Eastern Mining web stranica¹.

Prema SEP-u, sljedeće aktivnosti su razvijene i sprovedene od strane kompanije Adriatic Metals kao dio strategije angažovanja zainteresovanih strana:

- Podjela letaka-biltena o Projektu u svim ključnim zajednicama;
- Kućne posjete, posebno onim stanovnicima koji su izolovaniji i ne posjećuju Vareš redovno. To je metod širenja informacija i dijaloga sa nekim identifikovanim ranjivim grupama;
- Postavljanje oglasnih tabli u ključnim zajednicama, gdje se redovno postavljaju novosti o Projektu (Fotografija 82); i
- Ažuriranje svih aktivnosti putem Radio Bobovca.

Fotografija 82 Oglasna tabla kompanije Adriatic Metals u Borovici

8.2.2 Informativni centar Vareš

U septembru 2019. Godine otvoren je Informativni centar u glavnoj ulici u Varešu. Centar radi od 08:00 – od 16:30 od ponedjeljka do petka. Zatvoren je vikendom i državnim praznicima. Informativni centar ima jednog člana osoblja koji je na raspolaganju da razgovara sa članovima zajednice tokom radnog vremena.

¹ https://www.easternmining.co.uk/downloads/esg-documents/stakeholder-engagement-plan_adt-final.pdf

Održava se registar zainteresovanih strana koji posjećuju Informativni centar. Svrha kancelarije je da stvori prisustvo Eastern Mining/Adriatic Metals u Varešu, pružajući uslugu članovima zajednice i omogućavajući Eastern Mining/Adriatic Metals lakšu komunikaciju sa lokalnim zainteresovanim stranama.

Kancelarija trenutno ima fokus na informisanju lokalnih zajednica o projektnim aktivnostima i budućem zapošljavanju. Radno vrijeme i broj ljudi koji mogu posjetiti bili su ograničeni Covid 19 mjerama, ali se ona široko dijele lokalno i na društvenim medijima, tako da se pristup održava što dalje.

8.2.3 Odbor za odnose s lokalnom zajednicom

Za Projekat Vareš osnovan je Odbor za odnose s lokalnom zajednicom (PLC). Odbor čini 30 članova volontera, uključujući predstavnike svih sektora zajednice, uključujući ključne zajednice i predstavnike institucija u Varešu, kao što su policijska stanica, zdravstveni centar, Biblioteka Vareš, Šumarije, Turistički Info centar, JKP Vareš (pružalac općinskih usluga), predstavnici nevladinih organizacija, predstavnik općine Kakanj, Javno preduzeće VODOKOM d.o.o. Kakanj, vlasnici preduzeća i općine. Izabrani su nezavisni predsjednik odbora i zamjenik predsjednika.

U saradnji sa Općinskim vijećem razvijeni su Uslovi za upućivanje odbora (TORS). Glavna svrha PLC-a je promoviranje razumijevanja od strane lokalnih zajednica ključnih pitanja širom rudnika i time spriječavanje ili rješavanje bilo kakvih potencijalnih pitanja kada se pojave. Grupa je dobila sljedeće odgovornosti:

- Savjetovanje Društva o pitanjima i interesima lokalnih zajednica;
- Identifikovanje i informisanje potencijalnih interesa i potreba lokalnih stanovnika u pogledu aktivnosti kompanije;
- Održavanje redovnih sastanaka u toku godine (trenutno kvartalno);
- Priprema za sastanke i upoznavanje sa Eastern Mining dokumentima;
- Pohađanje radionica ili seminara specifičnih za temu oko ključnih pitanja, uključujući objašnjenja tehničkih procesa;
- Pohađanje ESIA radionica koje obuhvataju međunarodni proces ESIA i lokalni EIA proces dozvoljavanja, pronalaženje i predviđanje uticaja osnovne studije, naglašavajući oblasti za učešće u monitoringu;
- Distribuiranje ključnih informacija vezanih za sastanke PLC-a što je više moguće članova zajednice; I
- Djeluje kao treće lice u formalnom Mehanizmu žalbe.

8.2.4 Mehanizam žalbe

U sklopu SEP-a uspostavljen je mehanizam žalbe zajednice, a proces je predstavljen na Prikazu **Prikaz 8 2**. Mehanizam žalbe ima više faza i nivoa pregleda, na sljedeći način:

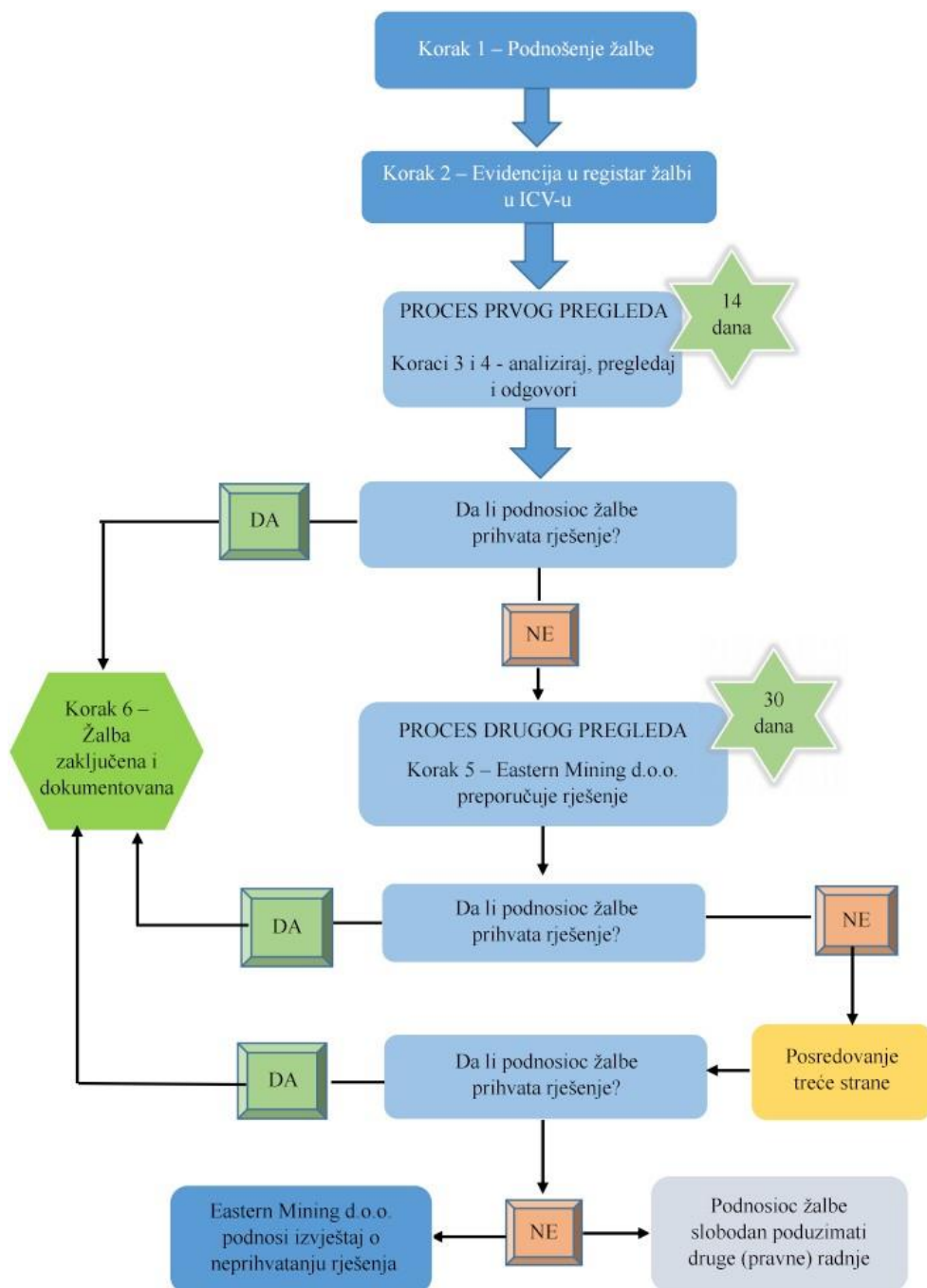
- primanje i evidentiranje žalbe;
- inspekcija i istraga;
- odgovor; i
- žalbeni proces.

Žalbe se bilježe putem posebnog obrasca, a evidencija se vodi u Informativnom centru Vareš. Anonimne kutije za žalbe su postavljene u svim ključnim zajednicama na Eastern Mining oglasnim tablama. To omogućava članovima zajednice da ubace u kutiju žalbe, pitanja ili sugestije, koja se provjerava dvomjesečno. Ukoliko bude popunjena anonimna žalba, odgovor na istu će biti dostavljen u oglasnoj tabli mjesne zajednice u kojoj je podnijeta žalba, a o tome će biti obavješten predsjednik mjesne zajednice. Ako žalba bude podnijeta na drugi anoniman način, odgovor će biti prosljeđen putem društvenih mreža kompanije Eastern Mining.

Mehanizam žalbe implementiran je u svim ključnim zajednicama kroz sastanke sa liderima zajednica, kako lično, tako i putem telefona zbog ograničenja radi Covid-19. Lideri zajednica su podijelili informacije u vezi sa mehanizmom žalbe i tokom istraživanja domaćinstava radi prikupljanje podataka za društvenu osnovu, implementacija mehanizma je provjerena i testirana sa članovima zajednice kako bi se osiguralo efikasno sprovođenje. Na prvoj sjednici Odbora za odnose s lokalnom zajednicom članovi su također upoznati sa mehanizmom žalbe.

Prikaz 8 2: Proces mehanizma za podnošenje žalbi

8.3 Percepcija javnosti

Konsultacije preduzete kao dio procesa ESIA, kao i kompanija Adriatic Metals/Eastern Mining, pokazale su opće pozitivan i podržavajući stav zajednice prema Projektu. Postoji značajna nada zajednice da će Projekat donijeti ekonomsku i društvenu korist regionu i sveukupno se cijeni to što kompanija Eastern Mining nastoji pridržavati najviših okolišnih i društvenih principa, pored nacionalnog i zakonodavstva EU.

Neke nedoumice postoje unutar zajednice, pretežno povezane sa prethodnim radom kompanije Energoinvest na površinskom kopu Veovača i pogona za preradu. Ove nedoumice su rezimirane u Tabela 8.1.

Tabela 8.1 Nedoumice u zajednici do danas		
Aspekt	Briga	Radnje
Zdravlje	Smatra se da su prethodne rudarske operacije rezultirale povećanim brojem slučajeva raka i respiratornih problema, kao i da su dovele do smrti stoke. Istaknute zabrinutosti u selima Daštansko i Pržići.	<p>Adriatic Metals naručio je procjenu uticaja na zdravlje i informacije su korištene za ESIA-u. Program participativnog praćenja provodit će se tokom operacija.</p> <p>Redovnim angažmanom i širenjem informacija nastoji se obavijestiti lokalno stanovništvo o modernim rudarskim tehnikama koje će se provoditi za Projekat.</p> <p>Adriatic Metals/Eastern Mining je trenutno u procesu planiranja osnivanja novog zdravstvenog centra u Varešu, a u dogovoru je sa privatnim pružiocem zdravstvenih usluga. Predviđeno je da svi zaposleni imaju privatno zdravstveno osiguranje, kao i njihov bračni drug/partner i oni koji zavise od njih. Klinika će biti nadograđena u postojeći objekat u Varešu, a sve usluge će po potrebi biti dostupne zajednici.</p> <p>Za projekat je razvijen i implementiran Plan upravljanja zdravljem i bezbjednošću zajednice.</p>
Društveni aspekti	Članovi zajednice se nadaju, mnogi izražavaju veliku želju da rade u rudniku. Mnogi su doveli u pitanje zaposlenje i mogućnosti obuke s obzirom na obim novog Projekta i kako mogu konkurisati na otvorene pozicije. Zainteresovane strane također su izrazile želju da lokalne nabavke budu prioritet. Vizuelne implikacije Pogona za preradu Vareš također su izražene kao i zabrinutost na Pržićima.	<p>Fokus na lokalno zapošljavanje, prema strateškom planu kompanije Adriatic Metals. Provesti će se kontinuirano praćenje lokalnog zapošljavanja. Izrađen je lokalni plan nabavke, koji daje prednost i osigurava izgradnju kapaciteta u regiji.</p> <p>Vizualni aspekti procjenjuju se u poglavlju 5.11.</p>
Okolišni aspekti	Zbog prethodne kontaminacije postojala je zabrinutost da bi se isto moglo ponoviti, i to sa vodenim tokovima, kvalitetom zraka i biodiverzitetom. Zabrinutosti zbog korištenja vode za projektne operacije i održavanjem prirodnog vodotoka.	<p>Planovi upravljanja su razvijeni i biti će objavljeni, kako bi se riješila zabrinutost javnosti. Provest će se participativno praćenje tokom operacija.</p>

8.4 Objavljanje

8.4.1 Otkrivanje informacija o Projektu

Sljedeće informacije o projektu će biti objavljene u zajednicama koje su potencijalno pogođene projektom:

- svrha prirode i razmjera projekta;
- trajanje predloženih projektnih aktivnosti;
- bilo kakve rizike i potencijalne uticaje na okoliš, zdravlje i bezbjednost radnika, javno zdravlje i bezbjednost i druge društvene uticaje na zajednice i predložene planove ublažavanja;
- predviđeni proces konsultacija, ako postoji, i mogućnosti i načini na koje javnost može učestvovati; i
- vrijeme/mjesto održavanja svih predviđenih javnih rasprava i proces putem kojih se sastanci zakazuju, rezimuju i obavještavaju.

U skladu sa Konačnom studijom izvodljivosti², gore navedene informacije o projektu opisane su u ESIA i Netehničkom sažetku (NTS). Otkrivanje ovih informacija u velikoj mjeri je provedeno kao dio aktivnosti objave ESIA-e (Tabela Tabela 82).

Potrebno je stalno otkrivanje kako projekat napreduje, kao što je detaljno opisano u SEP-u. Otkrivanje planiranih aktivnosti je neophodno prije početka bilo koje faze projekta (odnosno izgradnje, operacije, zatvaranja) i kada su planirane bilo kakve veće promjene u infrastrukturi ili aktivnostima.

Rani radovi na radilištu (sječa stabala i priprema pristupnih cesta) su počeli u septembru 2021.godine. Program za ove radove i prateće aktivnosti je unaprijed objavljeno zainteresovanim stranama. Općinsko vijeće Vareša, kantonalne vlasti, zajmodavci i izvođački partneri, lokalne i nacionalne nevladine organizacije i lokalne zajednice će biti kontinuirano informisani o ovim aktivnostima, kao i drugim informacijama i promjenama vezanim za Projekat, na sljedeće načine:

- Jedan na jedan sastanak gdje je to prikladno;
- Preko Odbora za odnose s lokalnom zajednicom;
- Obavještenja Radio Bobovac;
- Bilten koji će biti distribuiran ključnim stanovnicima zajednice;
- Obavještenja na oglasnim tablama; i
- Društvene mreže kompanije.

Otkrivanje sljedećih stavki biti će sprovedeno tamo gdje postoje projektni aspekti koji bi mogli predstavljati rizike za zajednice ili kada se pojave određene zabrinutosti zajednice, mada ne manje od godišnje tokom operacija:

---

² <https://www.investi.com.au/api/announcements/adt/25968aa7-0cd.pdf>

- periodičnih izveštaja o sprovođenju Akcionog plana za okoliš i društvo (ESAP) ;
- izvještavanje o napretku i zahtjevima u skladu sa lokalnim okolinskim dozvolama;
- monitoring okoliša tokom perioda izgradnje, operacija i zatvaranja. Treba istaknuti sve slučajeve neusklađenosti;
- pitanja koja uključuju tekući rizik po zajednice; i
- pitanja koja su nastala zbog tekućih konsultacija ili kroz mehanizam žalbi koji se identifikuju kao zabrinutost zajednice.

Tokom izgradnje će biti potrebno redovno objavljivanje, što se vrši mjesečno, ili ukoliko dođe do bilo kakvog incidenta.

8.4.2 Objava ESIA-e

8.4.2.1 Pregled aktivnosti objavljivanja

Nacrt ESIA-e, Planovi upravljanja i NTS objavljeni su u skladu sa zahtjevima EBRD-a kao što je predstavljeno na Prikazu 8.1 i u SEP-u. Period objavljivanja je trajao 60 dana od 27. oktobra 2021. do 26. decembra 2021. Tokom ovog perioda poduzeto je nekoliko aktivnosti na širenju nalaza ESIA-e (Tabela 8.2).

Tokom perioda objavljivanja, nacrt ESIA-e, Planovi upravljanja, NTS i ESAP bili su dostupni na bosanskom i engleskom jeziku na nekoliko lokacija, kako online tako i u štampanoj verziji (vidi tabelu 8.2). Provedena je kampanja na društvenim mrežama koja je pokrivala različite okolišne teme i planirani rad i upravljanje Projektom Vareš.

Aktivnosti objavljivanja uzele su u obzir potrebe identifikovanih ranjivih osoba, kako bi se osiguralo da su uključene u konsultacije. Uvedeno je nekoliko mjera kako bi se osigurao inkluzivan proces, uključujući posjete domaćinstvima, naknadne telefonske pozive i obezbjeđivanje prevoza iz ruralnih zajednica do ključnih događaja objavljivanja u gradu Varešu. Tokom perioda objavljivanja sprovedena je prezentacija Odboru za odnose sa javnošću (PLC). Ova ESIA i povezani planovi upravljanja su sada finalizirani za objavljivanje, uz uzimanje u obzir inputa iz konsultacija.

Aktivnosti	Opis
Objavljivanje nacrt završne ESIA i NTS	<p>ESIA je objavljena na engleskom i bosanskom jeziku online na sljedećim lokacijama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • web stranica EBRD; • web stranica Adriatic Metals; • web stranica Eastern Mining <p>Pored toga, NTS je dostupan svim članovima PLC-a i biti će distribuiran</p>

Tabela 82: Aktivnosti objavljivanja ESIA-e

Aktivnosti	Opis
	<p>članovima općinskog vijeća, te stanovnicima ključnih i bližih naselja: Borovica, Semizova Ponikva, Pogar, Položac, Osredak, Pržići, Tisovci, Dastansko, Višnjici, Mir i Bijelo Borje.</p> <p>Objavljivanje Nacrta ESIA oglašavano je na različite načine uključujući Radio Bobovac, kroz informativne letke koji su dostavljeni od vrata do vrata u ključnim zajednicama, u PLC-u, na oglasnim pločama zajednice, na društvenim mrežama i putem telefonskih poziva liderima zajednice i ranjivim članovima ključnih zajednica.</p>
Radio Bobovac intervjui	Održano je nekoliko radio intervjua sa Timom za okoliš i društvo kompanije Eastern Mining kako bi se razgovaralo o nalazima ESIA. Lokalni ljudi su bili pozvani da pozovu ili napišu pitanja na koja je odgovoreno tokom sesija uživo.
Sastanci jedan na jedan	<p>Održani su sastanci na kojima se raspravljalo o zaključcima ESIA-e. Ovi sastanci su uključivali:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Federalne vlasti; • Kantonalne vlasti (Zeničko-Dobojski kanton); • Općinske vlasti (Vareš i Kakanj); • Ključni članovi zajednice koji će biti pogođeni Projektom (rezidencijalni receptori na transportnom putu i blizu Pogona za preradu Vareš).
Fokusne grupe	<p>Tokom 60-dnevnog perioda objavljivanja ESIA-e, sastanci fokus grupa su održani kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29.10.2021. - 7. sjednica Odbora za odnose s javnošću na kojoj je bila predstavljena Procjena uticaja na okoliš i društvo (ESIA) • 9.11.2021. - Predsjednici mjesnih zajednica pogođenih Projektom: Dragovići, Borovica, Pržići, Vareš Majdan, Mir, Pogar i Vareš; • 17.11.2021. - Predstavnici mjesnih organizacija i to Udruženja pčelara „Polen“ Vareš, Lovačkog društva „Zvijezda“ Vareš, Udruženja sportskih ribolovaca Vareš i Šumarije Vareš; • 23.12.2021. – Predstavnici društvenih udruženja: „Čuvari bosanske krune Bobovac“, Opća biblioteka Vareš i Turistički info Vareš; • 1.12.2021. - Predstavnici vjerskih zajednica na području općine Vareš.
Kampanja na društvenim mrežama	<p>Kanali društvenih medija kompanije (Facebook, Instagram, LinkedIn) korišteni su za obavještanje zajednice o objavljivanju Nacrta ESIA i NTS-a. Dodatni konsultativni događaji su oglašeni putem društvenih medija, a zainteresovane strane su podstaknute da daju povratne informacije.</p> <p>Unaprijed snimljen intervju s Kate Harcourt, ekspertom za okoliš pripremljen je i objavljen na društvenim mrežama, i obuhvata:</p>

Tabela 82: Aktivnosti objavljivanja ESIA-e

Aktivnosti	Opis
	<ul style="list-style-type: none"> • Dizajn projekta; • Biodiverzitet i korištenje zemljišta; • Hidrologija, hidrogeologija i geochemija; • Kvalitet zraka i buka; I • Socioekonomija, Arheologija i kulturna baština, i • Pejzaž i vizuelni prikaz.
Dani otvorenih vrata	<p>Održano 7. decembra 2021. godine od 14:00 – 18:00 sati u Gradskoj vijećnici Vareš. Kopije NTS-a su stavljene na raspolaganje, Adriatic Management i menadžmenta te članovi odjela za okoliš i društveno upravljanje te stručnjaci za pitanja i dogovore.</p> <p>Događaj je oglašavan na Radio Bobovcu, oglasnim tablama zajednice, putem biltena, u NTS-u i na društvenim mrežama. Organiziran je prijevoz za sve članove ključnih zajednica.</p> <p>Više detalja o rezultatima ovog događaja i drugim događajima otkrivanja dato je u nastavku.</p>
Prezentacija institucijama Federalne vlade	Poseban događaj dogodio se u Sarajevu 8. decembra 2021. za institucije federalne vlade i agencije. Ovo događaj je bio poziv na kojem su predstavljeni rezultati ESIA i data prilika za postavljanje pitanja.
Bilteni i posjete od vrata do vrata	Za identifikovana ugrožena domaćinstva širom ključnih zajednica sprovedene su konsultacije od vrata do vrata kako bi se predstavio NTS. Po potrebi su obavljene naknadne posjete ili telefonski poziv, kako bi se odgovorilo na sva pitanja ili nedoumice domaćinstava ili pojedinaca.
Prezentacija ESIA	Zaključci nacrtu ESIA predstavljeni su PLC-u 29. oktobra 2021.godine.
ESIA povratne informacije	<p>Uspostavljen je online formular za povratne informacije koji je dostupan na https://www.adriaticmetals.com/sustainability/ESIA. Ovaj obrazac je oglašen kao dio kampanje na društvenim mrežama. Komentari su prikupljeni kroz sve aktivnosti objavljivanja i vođena je evidencija povratnih informacija.</p> <p>Sve povratne informacije su integrirane u ovu konačnu ESIA-u, gdje je to prikladno. Konačna ESIA će biti dostupna javnosti za vrijeme trajanja Projekta na istim mjestima kao i nacrt ESIA-e (vidi gore).</p>

Fotografija 8.1: Distribucija netehničkog sažetka u Borovici

8.4.2.2 Javna rasprava

Javna rasprava je održana 7. decembra 2021.godine u gradu Varešu, i prisustvovali su WAI, EBRD i osoblje kompanije Adriatic Metals. Adriatic Metals je obezbijedio prijevoz kako bi omogućio ljudima iz udaljenih sela da prisustvuju događaju.

Dve sesije su održane u popodnevnim i ranim večernjim satima, na kojima je prisustvovalo 37 ljudi koji su predstavljali niz različitih lokalnih interesnih grupa. Osoblje kompanije Adriatic Metals izvršilo je prezentaciju ESIA-e, sumirajući provedene aktivnosti i rezultate. Tokom ovih sastanaka postavljeno je nekoliko pitanja i komentara, koji su sažeti u tabeli 8.3.

Fotografija 8.2: Javna rasprava u Varešu

8.4.2.3 Povratne informacije o objavljivanju

Nakon 60-dnevnog perioda javnog objavljivanja, nekoliko komentara bilo je zaprimljeno lično, na organiziranim događajima, putem Radija Bobovac ili putem formulara za povratne informacije i putem društvenih medija (vidi Dodatak 8.2). Sve u svemu, povratne informacije su bile pozitivne, sa 50% zabilježenih komentara i povratnih informacija koje su navele podršku zajednice i odobravanje ESIA-e i projekta. Pitanja i upiti koji su postavljeni uglavnom su bili u svrhu pojašnjenja, oni su sažeti u tabeli 8.3. Tokom perioda objavljivanja nisu iznesene nikakve primjedbe na Projekat ili ESIA-u.

Tabela 8.3: Sažetak povratnih informacija iz objavljivanja ESIA-e

Tema	Priroda komentara	Kako su komentari adresirani u ESMS-u / tokom objavljivanja
Adriatic Fondacija	Pitanja u vezi strukture fondacije, programa događanja i zahtjeva za finansiranje.	Adriatic Fondacija djeluje kao zaseban entitet. Odgovoreno je na pitanja i zahtjevi za finansiranje upućeni na uspostavljenu formalnu proceduru.
Komunalne usluge: Vodni resursi i struja	Vodni resursi: Postojala je određena zabrinutost i pitanje članova zajednice u vezi sa planiranim vodnim resursom na rijeci Borovica. Ove zabrinutosti Oni	Mjerenja su potvrdila da ima dovoljno kapaciteta i to je procijenjeno u Poglavlju 5.7 – Hidrologija i hidrogeologija. Nadalje, rudnik će se ponovo koristiti/reciklirati

Tabela 8.3: Sažetak povratnih informacija iz objavljivanja ESIA-e

Tema	Priroda komentara	Kako su komentari adresirani u ESMS-u / tokom objavljivanja
	<p>su se prvenstveno pitali da li postoji dovoljan kapacitet u ovom resursu i da li se zajednica slaže da se resurs može koristiti.</p> <p>PLC je predložio da zajednice budu povezane na novo planirano podzemno napajanje strujom.</p>	<p>vode gdje je to moguće, smanjujući ispuštanja i količine ekstrakcije.</p> <p>U toku je rad sa dobavljačem električne energije, Elektroprivredom, na procjeni mogućnosti povezivanja članova zajednice.</p>
<p>Restauracija/ Zatvaranje rudnika</p>	<p>Prijedlog je da u vrijeme zatvaranja rudnika treba preduzeti program sadnje biljaka pogodnih za pčele.</p> <p>Postavljena su pitanja o tome kako će se financirati zatvaranje rudnika i kako će se osigurati da ima dovoljno sredstava za restauratorske aktivnosti.</p>	<p>Detaljno planiranje zatvaranja rudnika biće sprovedeno pred kraj životnog vijeka rudnika. Postojeće prilike za doprinos zajednice u planiranju zatvaranja, a sugestije kao što je ova će i dalje biti razmatrane.</p> <p>Sredstva za zatvaranje rudnika će se održavati u skladu sa Zakonom o rudarstvu. Preliminarni budžet za zatvaranje rudnika je izračunat kao dio FS.</p>
<p>Biodiverzitet</p>	<p>Poznato je da su sisavci aktivani u blizini planiranog transportnog puta. Zahtjev za postavljanje signalizacije i praćenje faune u ovoj oblasti.</p>	<p>Ovo se procjenjuje u poglavlju Procjena uticaja na biodiverzitet (Poglavlje 5.4), i Identifikovana je potreba za signalizacijom i stalnim nadzorom u ovoj oblasti. Više detalja dato je u Akcionom planu za biodiverzitet.</p>
<p>Zagađenje okoliša</p>	<p>Pitanja o odlaganju otpada i ispuštanju vode, osigurati da su na snazi dovoljne mjere.</p> <p>Izražena je zabrinutost zbog mogućih emisija prašine zbog korištenja puteva i drugih industrijskih područja, posebno oko Pogona za preradu Vareša.</p> <p>Zabrinutost zbog zagađenja/uticaja na Zagarski Potok zbog izgradnje puta.</p>	<p>Ovaj aspekt je obuhvaćen Planom upravljanja otpadom, kao i Planom upravljanja vodama i otpadnim vodama.</p> <p>Poglavlje 5.5 Kvalitet zraka procjenjuje ove potencijalne uticaje, a ublažavanje i praćenje su predstavljeni u Planu upravljanja kvalitetom zraka. Putevi u blizini stambenih receptora će biti asfaltirani kako bi se potencijalna prašina svela na minimum.</p> <p>Zagarski Potok će biti ucijevljen kao dio projekta puta kako bi se osiguralo da potok ne bude pod uticajem Projekta i korištenja puta. Ovo je procijenjeno u Poglavlju 5.7 Hidrologija i hidrogeologija.</p>

Tabela 8.3: Sažetak povratnih informacija iz objavljivanja ESIA-e

Tema	Priroda komentara	Kako su komentari adresirani u ESMS-u / tokom objavljivanja
	<p>Zabrinutost da može doći do erozija tla usljed izgradnje transportnog puta.</p> <p>Zagađenje povezano sa kiselom drenažom stijena/ispiranjem metala i odlagalištem jalovine.</p>	<p>Plan upravljanja kontrolom tla i erozije je razvijen za Projekat, i razmatrao je period izgradnje, uključujući i transportni put.</p> <p>Kada se primjene mjere ublažavanja, kao što je navedeno u Poglavlju 5.8 Geohemija, ne očekuje se da će ovo imati značajan uticaj na ovaj projekat. Stalno praćenje će osigurati da to ostane tako tokom cijelog vijeka rada rudnika itokom zatvaranja.</p>
Ostalo	<p>Zabrinutost da bi, ako bi projekat bio prodan, novi kupac mogao imati drugačiji pristup okolišnim i društvenim obavezama.</p> <p>Zatražena je informacija o otvaranju zdravstvene ambulante u Varešu.</p>	<p>Adriatic Metals je na sednici općinskog vijeća saopštio da trenutno ne postoji plan prodaje kompanije. U budućnosti, ako se to dogodi, svako novo preduzeće bi trebalo da se smatra odgovornim od strane općine i u skladu sa svim dozvolama i ugovorima o kreditu.</p> <p>Zdravstvena ambulanta je posao za akogi su razgovori o implementaciji sa pružaocem usluga i dalje u toku. Više informacija će biti objavljeno kada postanu dostupne.</p>

8.4.3 Vođenje i nadgledanje zapisa

Aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana povremeno će procjenjivati viši menadžment Eastern Mining-a. Za procjenu treba koristiti sljedeće indikatore:

- Nivo razumjevanja Projekta od strane zainteresovanih strana;
- Godišnje primljene žalbe i godišnja stopa uspješnosti implementacije i rješavanja žalbi; i
- Nivo angažovanja pogođenih ljudi u Odborima.

Da bi se izmjerili ovi indikatori, koristiti će se sljedeći podaci:

- Problemi i odgovori rukovodstva povezani sa zapisima sa sastanaka;
- Mjesečni izvještaji Informativnog centra Vareš;

- Povratne informacije iz primarnih grupa zainteresovanih strana (kroz intervju sa uzorkom pogođenih osoba);
- Pitanja koja su se pokrenula u Odboru za odnose s lokalnom zajednicom;
- Registar žalbi; i
- Registar obaveza.

Tokom perioda objavljivanja će biti zabilježeni sljedeći aspekti:

- Registri prisustva i zapisi sa svih sastanaka, uključujući PLC, fokus grupe i sastanke jedan na jedan;
- Transkripti radio emisija;
- Registri pohađanja otvorenih vrata i bilješke o sastanku;
- Sva pitanja zainteresovanih strana i navedeni odgovori, u svim aktivnostima;
- Izvještaj o distribuciji biltena;
- Društveni mediji i saobraćaj web stranice/preuzimanja sajtova.

Sastavljen je izvještaj o objavljivanju koji pokriva svaki od gore navedenih aspekata. Ovaj izvještaj je dostupan kao Dodatak 8.2.

8.5 Objavljivanje i konsultacije tokom Covid-19

Tokom pandemije Covid-19 Adriatic Metals radio je na prilagođavanju svoje strategije angažovanja zainteresovanih strana kako bi održali bezbjednost i dobrobit svog osoblja i zajednica u kojima djeluju. Procedure su postavljene u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i izvještajem EBRD-a o angažovanju zainteresovanih strana za Covid-19. Ove mjere se stalno pregledaju.

Specifične mjere koje su preduzete na konsultacijama u ovom periodu obuhvataju:

- Obezbjedivanje PPE za cijelo osoblje;
- Društvenu distancu održava cijelo osoblje i na sastancima sa zainteresovanim stranama. To uključuje odgovarajuće ograničenje broja osoba u Informativnom centru u datom trenutku;
- Sastanci više od 15 osoba zabranjeni su u BiH u ranom dijelu pandemije Covid-19. Toga su se pridržavali Adriatic Metals u potrebnom periodu;
- Telefonski sastanci su korišteni umjesto sastanaka licem u lice gdje god je to moguće, posebno sa starijim članovima zajednice;
- Bilteni Projekta su bili napisani i distribuirani, a osoblje je nosilo odgovarajući PPE;
- Postavljanje oglasnih tabli omogućilo je besplatan oblik razmjene poruka;
- Intervjui Radio Bobovca dodatno su iskorišteni;
- Prisustvo na društvenim mrežama je pojačano.